

СУЧАСНА ПОПУЛЯРНА КУЛЬТУРА ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ІСТОРИКО-ФІЛОСОФСЬКОЇ ВІЗІЇ

Андрій Пількевич

CONTEMPORARY POPULAR CULTURE THROUGH THE LENS OF HISTORICAL AND PHILOSOPHICAL VISION

Andrii Pilkevych

The article provides an analysis of contemporary popular culture and its influence on society. Focusing on current trends and aspects of popular culture, the article explores key factors that shape this culture and define its place in the modern world. Contemporary popular culture has gained recognition as a social phenomenon, exerting significant impact on various aspects of society. Its influence is manifested in the creation and dissemination of cultural artifacts that actively engage with societal stereotypes, values, and perspectives. These artifacts can stimulate discussions, alter consciousness, and contribute to social change. Through technological communication tools and global media, «cultural products» such as music, literature, films, the video game industry, fashion, are disseminated worldwide, facilitating the exchange of ideas, cultural convergence, and the emergence of global trends. With the aid of technological communication means, integral narratives spread rapidly across the globe, resulting in cultural hybridity and the development of shared cultural experiences. However, in the process of globalization, there are inherent risks of cultural homogenization and loss of cultural diversity. Popular culture often becomes subservient to global commercial interests, yet it also becomes an object of interpretation and resistance. Active consumers reproduce, transform, and utilize «cultural products» based on their unique contexts, values, and needs. This process presents opportunities for critical analysis, alternative interpretations, and the formation of new cultural norms. Integral trends become essential means of expression, recognition, and the search for personal and collective identities. This process can be conducive, but it can also give rise to conflicts and contradictions, particularly within the context of cultural diversity and globalization. Social media platforms not only facilitate the dissemination of cultural trends but also provide a platform for self-expression and interaction between content producers and consumers. This is complemented by augmented reality, artificial intelligence, blockchain, making contemporary creativity and consumption processes a unique phenomenon that continually unlocks new possibilities.

Keywords: popular culture, globalization, cultural phenomena, sociocultural trends, communication technologies.

Розвиток сучасної популярної культури є феноменом, що продовжує цікавити незліченну когорту вчених різних наукових галузей. За своєю суттю це поняття вже давно набуло міждисциплінарного характеру та бачиться як своєрідне дзеркало суспільних, політичних, економічних та технологічних змін. Сучасна популярна культура стає все більш глобальною. Елементи культурної палітри різних країн світу впливають на формування топ-трендів, відображають різноманітність та плюралізм. Водночас це міксується з різними стилями, жанрами, підходами та смаками, що відповідають окремим національним, етнічним, соціальним, а також фінансовим групам. Завдяки цьому, багато людей можуть знайти щось, що відповідає їхнім індивідуальним уподобанням. Популярна культура часто відображає соціальні зміни, відбиває ціннісні орієнтири, ідеали та тенденції, які є актуальними для певної епохи (гендерні питання, екологічні проблеми тощо). Однією з особливостей цього феномену є симбіоз глобалізаційних тенденцій та локалізації, де культурні впливи швидко поширюються між різними країнами та регіонами, але водночас адаптуються до конкретних контекстів і місцевих умов. Рефлексивний характер та конструктивістський концепт сучасної популярної культури об'єднують смаки, потреби, цінності та ідеали культурно відмінних суспільств у процес активного співтворення, що формує

нові соціальні норми, впливає на формування ідентичності і самоусвідомлення індивіда, групової свідомості. Відкритий формат комунікації дає можливість людям поширювати свої переконання, ділитись звичайними людськими почуттями, встановлювати зв'язки з подібними собі для об'єднання за спільними інтересами і цінностями. Популярна культура має значний вплив на суспільну дискусію. Перш за все, актуалізуються питання рівності, релігії, сексуальності (Lindsey 2013, p. 56). Культурні твори, які відображають різні аспекти людського життя, можуть спонукати до обговорення та змін у суспільстві. Особливо помітним є вплив поп-культури на молоде покоління. Молоді люди часто залучаються до численних ком'юніті, соціальних і навіть політичних рухів.

Сучасна популярна культура висуває на передній план трансгресивність та контroversійність, часто кидаючи виклик традиційним нормам, цінностям та соціальним конвенціям. Цей процес реалізується через репрезентацію маргінальних культурних груп, міноритетів та людей різних ідентичностей. Вона може впливати на спосіб сприйняття, розуміння та прийняття культурної різноманітності (Lee 2008, p. 254). Культурна репрезентація сприяє утвердженню нових стереотипів, підтримці культурної рівноваги та соціальній інклюзії. Важливо підкреслити існування теорії, що пояснює дані тенденції з концептом відображення постмодерністських рефлексії, характеризуючись фрагментарністю, розмиттям меж та графічністю (Rayward 2017, p. 17). В цьому ключі популярна культура бачиться як така, що експериментує зі стилями, жанрами та медіаформами, поєднуючи різні культурні дискурси, призводить до створення нових синтезів та химерних комбінацій.

Водночас вказані тенденції породжують проблеми культурної апропріації, коли елементи однієї культури використовуються або позичаються іншою без належного поважного ставлення або розуміння їх значення (Favretto & Itcaina 2017, p. 9). Це досить часто призводить до викривлення та втрати контексту культурних практик та символів, що обумовлює культурну резистенцію. Окремі групи або індивіди виступають проти «головних течій» апелюючи до потреб збереження своїх унікальних культурних традицій та цінностей, що набуває форм контркультурних рухів або підтримки маргіналізованих груп. Таким чином, сучасна популярна культура поєднує в собі дві суперечливі тенденції – масовість та індивідуальність. З одного боку, вона спрямована на широку аудиторію та масове споживання. З іншого боку, надає можливість індивідуалізувати культурні продукти та виражати особисту унікальність.

Сучасна популярна культура створює інноваційний культурний капітал, який диверсифікує традиційні джерела прибутків найбільш активних у цій царині держав. Окрім європейських країн, США, Канади найбільш цікавими прикладами є Японія та Нова Зеландія. Популярні «культурні проєкти», вже досить стало стимулюють розвиток економіки, преш за все, сфери туризму. Водночас до негативних проявів можна віднести посилення «комерційної асиметрії», де великі корпорації мають значний вплив на формування культурних продуктів та їх поширення. Бізнес-структури, такі як кіностудії, музичні лейбли, видавництва тощо, грають значну роль у визначенні того, що стає популярним. Вони вкладають значні кошти у маркетинг, рекламу та просування, щоб привернути увагу аудиторії до своїх продуктів. Комерціалізація культурних індустрій ставить економічні інтереси вище, ніж культурні цінності, що призводить до знецінення або примітивної стандартизації культурної творчості (Martin 2017, p. 29). На противагу цьому мультиплікуються численні кроссовери та франшизи, де персонажі, вигадані світи та сюжетні лінії перетинаються та взаємодіють між різними медіаформами. Це сприяє побудові великих універсумів та підтримує зацікавленість глядачів у довгостроковій перспективі. До того ж надзвичайно вагомою залишається роль знаменитостей, які формують стиль, моду, культурні тренди тощо. Окрім суто комерційного інтересу вони використовують свою популярність для підтримки різного роду соціальних ініціатив, благодійних акцій, політичних кампаній. В цьому ключі варто згадати надзвичайно потужний вплив реклами на сучасну популярну культуру. Рекламні кампанії не лише популяризують продукти та послуги, але й формують споживацькі звички, ідеали краси та цінності (Rannenberg & Royer & Deuker 2009, p. 14). Вони використовуються для побудови брендів та створення емоційного зв'язку з аудиторією, що може мати вплив на здоров'я та поведінку людей. Наприклад, сприяти розповсюдженню нездорового способу життя, пропагувати шкідливі звички або викликати негативний вплив на самооцінку та психічне здоров'я.

Сучасна популярна культура також привносить ідею споживацького суспільства, де саме споживання стає важливою частиною ідентичності та соціального статусу. Реклама та медіа підсилюють ці тенденції, що може мати вплив на споживчі звички та ставлення до матеріальних цінностей. Кіноіндустрія, музична сфера, модні бренди та інші галузі отримують значний

прибуток завдяки популярності своїх продуктів. Комерційний успіх впливає на те, які «культурні продукти» створюються та які цінності просуваються, а також на їх якість та оригінальність (Webster 2006, p. 19). Для поширення ідей, продуктів широко використовуються мас-медіа для комунікації та взаємодії між творцями та їх аудиторією. Сьогодні, перш за все, це соціальні мережі, що забезпечують платформу для спілкування та обміну ідеями, а також стають місцем формування трендів, віральних відео, челенджів та інших явищ, що швидко розповсюджуються серед користувачів.

Водночас популярна культура має значний позитивний економічний вплив. Вона створює робочі місця, обумовлює залучення інвестицій, сприяє економічному зростанню та розвитку різних дотичних індустрій, використовується як маркетинговий інструмент для просування товарів та послуг.

Сучасна популярна культура нерозривно пов'язана з процесами діджиталізації, коли традиційні формати, такі як музика, фільми та книги, стають доступними у цифровому форматі через платформи стрімінгу. Це змінює спосіб споживання культурних продуктів та забезпечує ширший доступ до них. Активно використовується віртуальна реальність для створення іммерсивних та інтерактивних досвідів. Відбувається поєднання елементів віртуального світу, комп'ютерних ігор та симуляцій, що розширює можливості сприйняття та взаємодії з культурними продуктами, стрімко розвиваються інструменти «тотальної інтерактивності» для всебічної участі користувачів у створенні колективного контенту (Krüger 2013, p. 25). Особливо помітно це у спільнотах фанатів, соціальних медіа, голосуваннях та взаємодії з «культурними творами» через коментарі та обговорення. Соціальні мережі стали невід'ємною частиною сучасної популярної культури (Kerschbaumer 2020, p. 34). Вони не тільки сприяють поширенню культурних трендів, але й надають платформу для самовираження та взаємодії глядачів. Незалежні блогери, а також представники традиційних медіа отримують популярність завдяки своєму контенту та спілкуються з аудиторією. До цього варто додати активне долучення інструментів розширеної реальності, штучний інтелект, блокчейн та інші інновації, що впливають на творчість і споживання «культурних продуктів».

Не менш важливим є вплив на мовну комунікацію. З'являються нові слова, вирази, скорочення – повноцінний тематичний жаргон. Ці лінгвістичні новобудови стають все більш вживаними в повсякденному спілкуванні доповнюючи формальний стиль мовлення. Разом з тим не менш актуальною тенденцією є «мемізація» візуальних або текстових образів, які швидко поширюються через соціальні медіа та стають елементами популярної культури. Меми можуть мати гумористичний, сатиричний або широкий соціальний контекст, що сприяє миттєвій комунікації та спільним референціям серед користувачів.

Жанрова різноманітність та широкий спектр напрямків, включаючи кіноіндустрію, музику, літературу та відеоігри дозволяють задовольняти інтереси та смаки широкої аудиторії споживачів. Заразом, популярній культурі притаманний характер ефемерності та швидкозмінності. Численні тренди динамічно з'являються й зникають, викликаючи постійну потребу в нових або оновлених «культурних продуктах» (Schement 2017, p. 12). Це вимагає від споживачів швидкої адаптації, вміння впізнавати та асимілювати нові культурні явища. Але найважливішою особливістю сучасної популярної культури є можливість, в глобальних масштабах, об'єднувати людей навколо спільного досвіду та емоцій. Фільми, телесеріали, література, відеоігри, музика, та інші «культурні продукти» створюють можливість для спільного сприйняття, обговорення та обміну враженнями. Досить позитивною тенденцією є все більше звернення до базових навичок критичного аналізу споживачів або спроб їх вироблення. Це є необхідною умовою для ефективного сприйняття, а саме виявлення прихованих повідомлень, маніпуляцій, визначення контексту і позиції, з якої вони пропонуються (Zehelein 2013, p. 811). Звідси бере свій початок бачення популярної культури як платформи для соціальної активізації. Актори, музиканти та інші впливові особистості виступають з активними позиціями щодо соціальних проблем, прав людини, проблеми нерівності та інших глобальних питань. Це спонукає багатьох людей до обговорення та дій, що обумовлює все більший вплив на політичні процеси. Варто підкреслити, що особливо вагомий вплив популярна культура здійснює на молоде покоління – модні тенденції, «культурні стандарти» та споживчі звички, впливають на формування ідентичності та ціннісних орієнтацій у молоді. Досвід та знання механізмів цього впливу складають основу для ефективного впровадження освітніх та популяризаційних ініціатив. На окреме дослідження заслуговує проблема впливу сучасної популярної культури на спосіб, яким суспільство згадує, тлумачить та інтерпретує минуле (Ravizza 2020, p. 5). Популярна культура може бути використана як засіб політичної маніпуляції та пропаганди, що підкреслює потребу в критич-

ному осмисленні та аналізі цих проявів. Вплив на формування масової свідомості шляхом поширення ідей, цінностей та норм, які стають загальноприйнятими в суспільстві, конструкти «потрібних поглядів» та проблема управління громадською думкою – особливо потребують подальших комплексних досліджень.

Список джерел та літератури **References**

- FAVRETTO, I. & ITCAINA, X., 2017, *Protest, Popular Culture and Tradition in Modern and Contemporary Western Europe*. London: Palgrave Macmillan.
- KERSCHBAUMER, F. et al., 2020, *The Power of Networks: prospects of Historical Network Research*. London: Routledge.
- KRÜGER, J., 2013, *The Secure Information Society*. London: Springer.
- LEE, M., 2008, *The Sublime and Contemporary Popular Culture: The Radical Text in a Post Political-Era*, *Journal for Cultural Research*, 12(3), 253-267. DOI: <https://doi.org/10.1080/14797580802038652>
- LINDSEY, T., 2013, *Complicated crossroads: black feminisms, sex positivism, and popular culture*, *African and Black Diaspora: An International Journal*, 6(1), 55-65. DOI: <https://doi.org/10.1080/17528631.2012.739914>
- MARTIN, W., 2017, *The Global Information Society*. London: Routledge.
- RANNENBERG, K., ROYER, D. & DEUKER, A., 2009, *The Future of Identity in the Information Society*. Berlin: Springer.
- RAVIZZA, E., 2020, *Revisiting and Revising the Fifties in Contemporary US Popular Culture*. Heidelberg: J.B. Metzler.
- RAYWARD, W., 2017, *European Modernism and the Information Society*. London: Routledge.
- SCHEMENT, J. & RUBEN, B., 2017, *Information and Behavior, Between Communication and Information*. Vol.4. New York: Routledge.
- WEBSTER, F., 2006, *Theories of the Information Society*. London: Routledge.
- ZEHELEIN, E., 2013, *Consuming History: Historians and Heritage in Contemporary Popular Culture*, *The European Legacy*, 18(6), 811–812. DOI: <https://doi.org/10.1080/10848770.2013.816160>

Сучасна популярна культура через призму історико-філософської візії

Стаття присвячена аналізу сучасної популярної культури та її впливу на суспільство. Зосереджуючись на актуальних тенденціях та аспектах популярної культури, стаття розглядає ключові фактори, що формують цю культуру і визначають її місце в сучасному світі. Сучасна популярна культура здобула визнання як соціальний феномен, маючи значний імпакт на різні аспекти суспільства. Її вплив проявляється в створенні та поширенні культурних творів, які активно взаємодіють з суспільними стереотипами, цінностями та поглядами. Ці твори можуть викликати дискусії, змінювати свідомість і сприяти соціальним змінам. Завдяки технологічним інструментам комунікації та глобальним медіа, «культурні продукти», такі як музика, література, фільми, відеоігрова індустрія, мода, поширюються по всьому світу, сприяючи обміну ідеями, зближенню культур та створенню глобальних трендів. Завдяки технологічним засобам комунікації, інтегральні наративи швидко поширюються по всьому світу. Це призводить до змішування культурних елементів, виникнення гібридних форм, спільного культурного досвіду. Однак, в процесі глобалізації, існують і певні ризики втрати культурної різноманітності. Популярна культура підпорядковується глобальним комерційним інтересам, але водночас стає об'єктом інтерпретації та резистенції. Активні споживачі відтворюють, перетворюють та використовують «культурні продукти» залежно від своїх унікальних контекстів, цінностей та потреб. Цей процес розкриває можливості для критичного аналізу, альтернативних тлумачень та формування нових культурних норм. Інтегральні тренди стають важливими засобами вираження, розпізнавання та пошуку особистої та колективної ідентичності. Цей процес може бути сприятливим, але також може викликати конфлікти та суперечності, особливо в контексті культурної різноманітності та глобалізації. Соціальні мережі не лише сприяють поширен-

ню культурних трендів, але й надають платформу для самовираження та взаємодії виробників та споживачів контенту. Це доповнюється інструментами розширеної реальності, штучним інтелектом, блокчейном, що робить сучасну творчість та процес споживання унікальним феноменом, відкриваючи все нові можливості.

Ключові слова: популярна культура, глобалізація, культурні феномени, соціокультурні тенденції, комунікаційні технології.

Andrii Pilkevych, PhD, Associate professor, Department of Ancient and Medieval History, Taras Shevchenko National University of Kyiv.

Андрій Пількевич, кандидат історичних наук, доцент кафедри історії стародавнього світу та середніх віків Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-4154-064X>

Received: 15.05.2023

Advance Access Published: June, 2023